

**Federaal
Planbureau**

Economische analyses en vooruitzichten

**Instituut
voor de nationale
rekeningen**

Rekeningen voor de milieugoederen- en -dienstensector

2014-2022

Oktober 2024

Woord vooraf

De Europese Verordening nr. 691/2011 verplicht de lidstaten van de Europese Unie om zes milieu-economische rekeningen aan Eurostat te leveren. Het gaat om de drie rekeningen die sinds 2013 moeten worden geleverd, namelijk de rekening voor milieubelastingen naar economische activiteit (Environmental Taxes by Economic Activity, ETEA), de luchtemissierekeningen (Air Emissions Accounts, AEA) en de materiaalstroomrekeningen voor de gehele economie (Economy-Wide Material Flow Accounts, EW-MFA), maar ook de drie rekeningen die sinds 2017 moeten worden geleverd, namelijk de rekeningen van de milieugoederen- en -dienstensector (Environmental Goods and Services Sector, EGSS), de uitgavenrekeningen voor milieubescherming (Environmental Protection Expenditure Accounts, EPEA) en de fysieke-energiestroomrekeningen (Physical Energy Flow Accounts, PEFA).

Het Instituut voor de nationale rekeningen (INR) presenteert in deze publicatie de rekeningen voor de milieugoederen- en -dienstensector voor de periode 2014-2022.

Milieu-economische rekeningen zijn satellietrekeningen van de nationale rekeningen. De wet van 21 december 1994 houdende sociale en diverse bepalingen, Titel VIII, hoofdstuk 1, wijst het opstellen van satellietrekeningen van de nationale rekeningen toe aan het Federaal Planbureau (FPB).

De door het FPB uitgewerkte methodologie werd goedgekeurd door het Wetenschappelijk comité voor de nationale rekeningen.

De voorzitter van de Raad van bestuur van het Instituut voor de nationale rekeningen

Séverine Waterbley

Brussel, oktober 2024

Inhoudstafel

Toelichting	1
De Belgische milieugoederen- en -dienstensector in cijfers	1
Belang van de milieusector in termen van productie, uitvoer, bruto toegevoegde waarde en werkgelegenheid	4
Methodologische aanpassingen	6
Niet-marktactiviteiten en ondersteunende activiteiten	6
Marktactiviteiten: aanpassing van de perimeter	7
Marktactiviteiten: aanpassing van de berekeningsmethode	7

Lijst van figuren

Figuur 1	Evolutie milieugoederen- en -dienstensector	1
Figuur 2	Aandeel types milieu-activiteiten in output (links) en werkgelegenheid (rechts)	2
Figuur 3	Verdeling milieugoederen- en -dienstensector volgens bedrijfstak	3
Figuur 4	Verdeling milieugoederen- en -dienstensector volgens milieudomein	4
Figuur 5	Aandeel van de milieugoederen- en -dienstensector in de Belgische economie	5

Toelichting

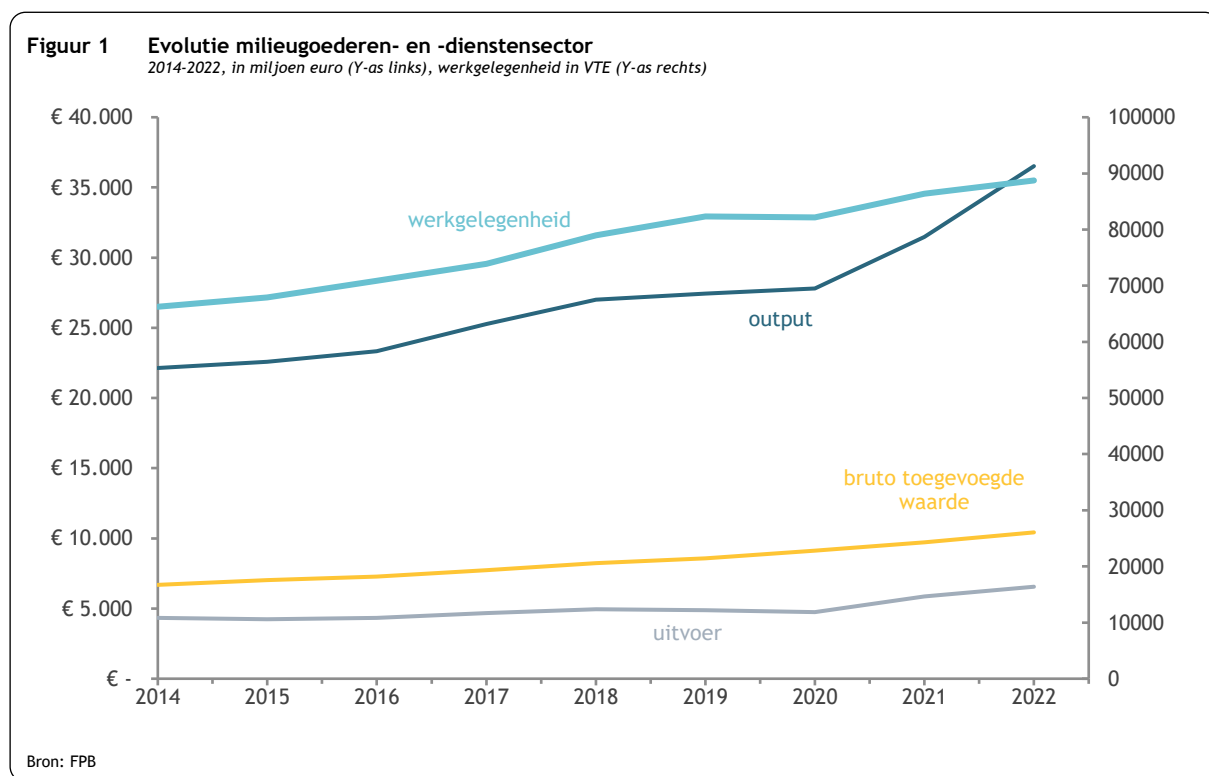
Hieronder worden eerst kort de resultaten besproken. De methodologische aanpassingen worden beschreven in het tweede deel van dit rapport. De tabellen zijn wegens hun omvang niet opgenomen in deze publicatie. Ze zijn beschikbaar via de website www.plan.be.

De Belgische milieugoederen- en -dienstensector in cijfers

Eerst beschrijven we de verschillende activiteiten van de Belgische milieugoederen- en -dienstensector. Vervolgens gaan we in op het belang van de milieusector in termen van productie, uitvoer, bruto toegevoegde waarde en werkgelegenheid. Alle monetaire waarden zijn uitgedrukt in lopende prijzen.

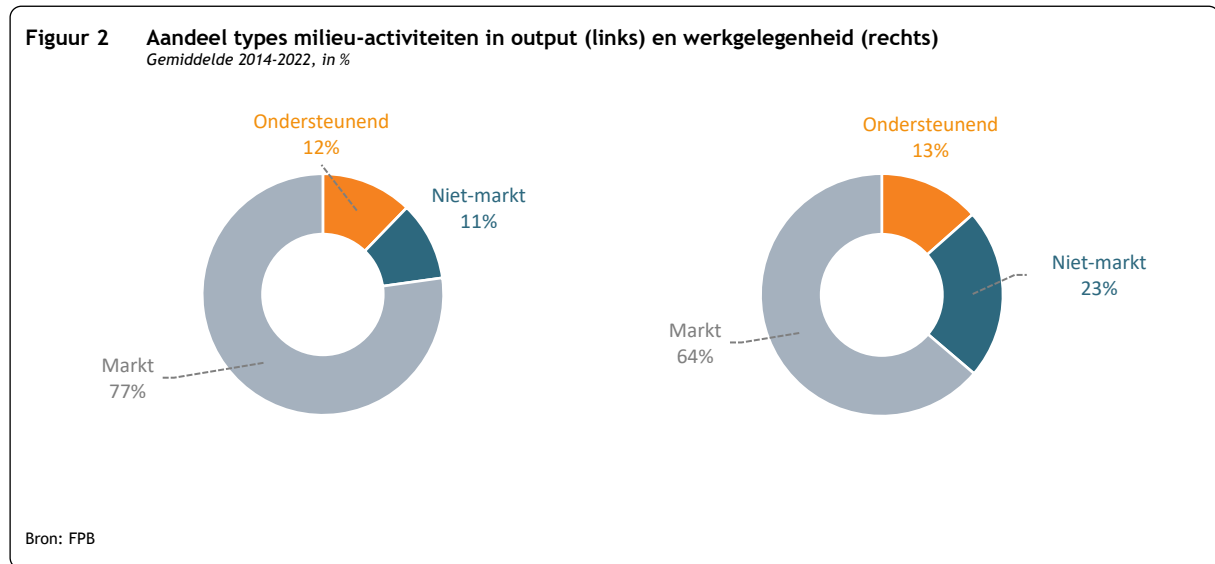
Activiteiten van de milieugoederen- en -dienstensector

Figuur 1 toont dat de output van milieugoederen en -diensten met 65% groeide tussen 2014 en 2022 van 22,1 miljard euro naar 36,5 miljard. De groeivertraging van 2019 en de covid-crisis van 2020 werd in de twee daaropvolgende jaren ruimschoots goedgehaakt. De bruto toegevoegde waarde steeg tussen 2014 en 2022 met 56%, van 6,7 miljard euro naar 10,4 miljard. De uitvoer steeg in diezelfde periode van 4,3 miljard euro naar 6,6 miljard.

De werkgelegenheid steeg tussen 2014 en 2022 van 66 000 voltijds equivalenten (VTE) naar 89 000 VTE, een toename met 34%.

We onderscheiden drie types milieu-activiteiten: marktactiviteiten, niet-marktactiviteiten en ondersteunende activiteiten. De marktactiviteiten vormen het grootste deel, zoals weergegeven in figuur 2. Ze beslaan 77% van de totale output van milieugoederen en -diensten en 64% van de werkgelegenheid. De niet-marktactiviteiten hebben een aandeel van 23% in de werkgelegenheid, maar slechts 11% in de output. De ondersteunende activiteiten staan in voor de rest (resp. 12% van de output en 13% van de werkgelegenheid).

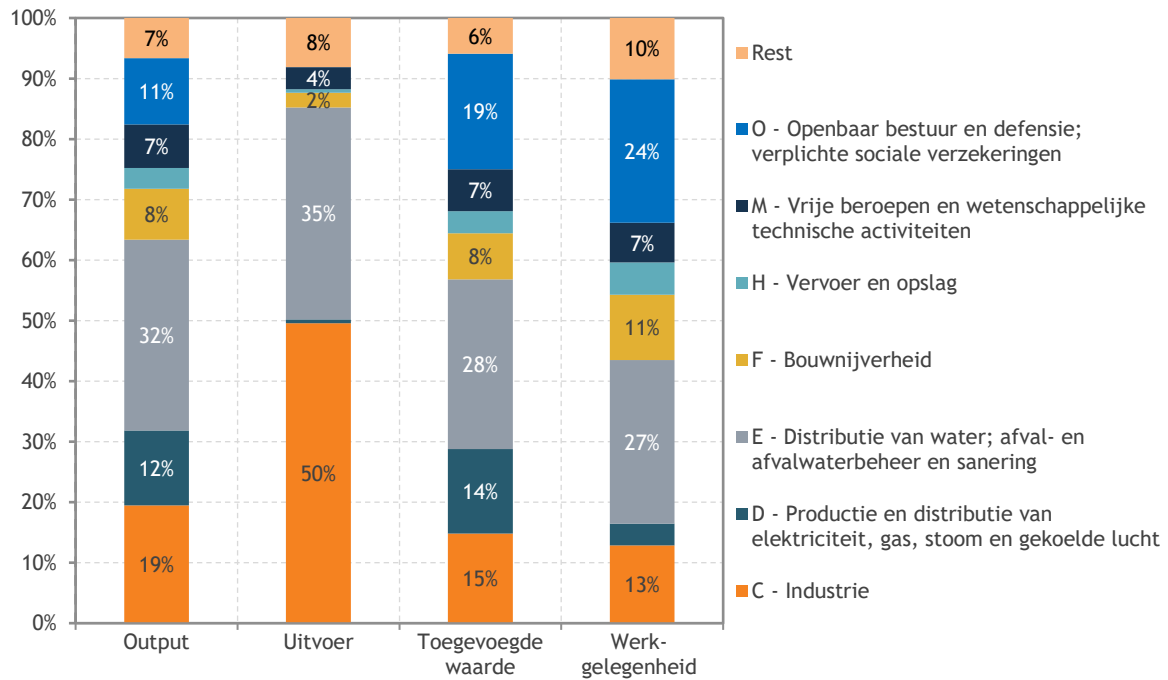

Figuur 3 geeft de verdeling van de milieugoederen- en -dienstensector weer volgens NACE-sectie voor een aantal economische sleutelvariabelen (productie, uitvoer, toegevoegde waarde en werkgelegenheid). De procentuele aandelen betreffen gemiddelden over de beschouwde periode 2014-2022. De bedrijfstakken van de distributie van water, afval- en afvalwaterbeheer en sanering (NACE E) staan in voor het grootste deel van de *output* (32%) en de *toegevoegde waarde* (28%). Wat de output betreft, is de verwerkende nijverheid (NACE C) de tweede belangrijkste bedrijfstak, met een aandeel van 19%. Voor de bruto toegevoegde waarde staat de verwerkende nijverheid slechts op de derde plaats, met een aandeel van 15%, achter het openbaar bestuur (NACE O) dat instaat voor 19% van de bruto toegevoegde waarde van de milieugoederen- en -dienstensector.

Dezelfde top 3 vinden we terug bij de *werkgelegenheid*. De bedrijfstak van de distributie van water, afval- en afvalwaterbeheer en sanering (NACE E) staat in voor 27% van de werkgelegenheid in de milieugoederen- en -dienstensector, het openbaar bestuur (NACE O) voor 24%, en de verwerkende nijverheid (NACE C) voor 13%.

De *uitvoer* is vooral een zaak van de verwerkende nijverheid, die instaat voor de helft van de uitvoer van milieugoederen en -diensten. De bedrijfstakken van de distributie van water, afval- en afvalwaterbeheer en sanering nemen iets meer dan een derde van de uitvoer in beslag (35%).

Figuur 3 Verdeling milieugoederen- en -dienstensector volgens bedrijfstak
Gemiddelde 2014-2022, in %

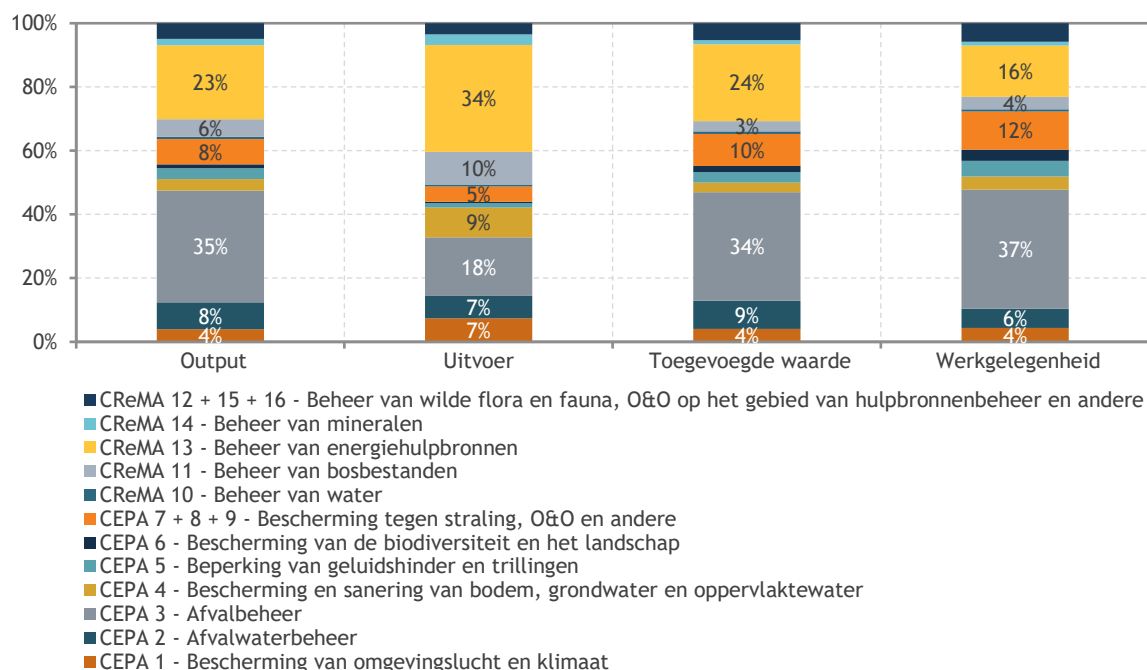
Bron: FPB

Figuur 4 stelt de verdeling van de milieugoederen- en -dienstensector volgens milieudomein voor. Het belangrijkste milieudomein in België is het afvalbeheer (CEPA¹ 3), dat zorgt voor 35% van de *output*, 34% van de *bruto toegevoegde waarde*, en 37% van de *werkgelegenheid* van de milieugoederen- en -dienstensector. Voor de *uitvoer* staat het afvalbeheer wel op een verre tweede plaats met 18% van het totaal. Het belangrijkste milieudomein voor de uitvoer van milieugoederen en -diensten door België is dat van het beheer van energiehulpbronnen (CReMA² 13), met een aandeel van 34%. Dat milieudomein is na afvalbeheer ook het tweede belangrijkste voor wat betreft de *output* (23%), de *bruto toegevoegde waarde* (24%) en de *werkgelegenheid* (16%). Samen staan het afvalbeheer en het beheer van energiehulpbronnen dus in voor meer dan de helft van de Belgische milieugoederen en -dienstensector. Het enige andere milieudomein met een aandeel groter dan 10% in 1 van de 4 economische variabelen is het samengesteld milieudomein voor bescherming tegen straling, onderzoek en ontwikkeling en de categorie “andere” (CEPA 7 + 8 + 9). Het heeft een aandeel van 12% in de *werkgelegenheid*. Het belang van dit geaggregeerd milieudomein vloeit voornamelijk voort uit de categorie “andere”, dat hoofdzakelijk bestaat uit administratie in verband met milieubescherming en besparing van grondstoffen in het algemeen.

¹ CEPA = Classification of Environmental Protection Activities

² CReMA = Classification of Resource Management Activities

Figuur 4 Verdeling milieugoederen- en -dienstensector volgens milieudomein
Gemiddelde 2014-2022, in %

Bron: FPB

Belang van de milieusector in termen van productie, uitvoer, bruto toegevoegde waarde en werkgelegenheid

Tabel 1 toont dat de Belgische milieugoederen- en -dienstensector over de periode 2014-2022 sneller groeide dan de Belgische economie in haar geheel. De output steeg 19 procentpunt sneller en de bruto toegevoegde waarde 18 procentpunt. Wat de uitvoer betreft, presteerde ze wel een stuk slechter dan de Belgische economie.

Tabel 1 Groei van de milieugoederen- en -dienstensector in vergelijking met de Belgische economie (2014-2022)

	Milieugoederen- en -dienstensector	Belgische economie
Output ³	65%	46%
Uitvoer ⁴	51%	80%
Bruto toegevoegde waarde ⁵	56%	38%
Werkgelegenheid	34%	13%

Bron: FPB voor milieugoederen- en -dienstensector en werkgelegenheid in VTE Belgische economie; NBB.Stat voor P1, P6 en B1g

De werkgelegenheid nam met een stijging van 34 procent veel sneller toe in de milieugoederen- en -dienstensector dan in de Belgische economie in haar geheel.

Die snellere groei van de milieugoederen- en -dienstensector impliceert, zoals blijkt uit figuur 5, dat haar aandeel in de output steeg van 2,7% naar 3% in 2020, om daarna op dat niveau te stabiliseren. Haar aandeel in de bruto toegevoegde waarde steeg van 1,9% naar 2,2% in 2020, om vervolgens terug te vallen naar 2,1%. Het aandeel van de milieugoederen en -dienstensector in de werkgelegenheid nam

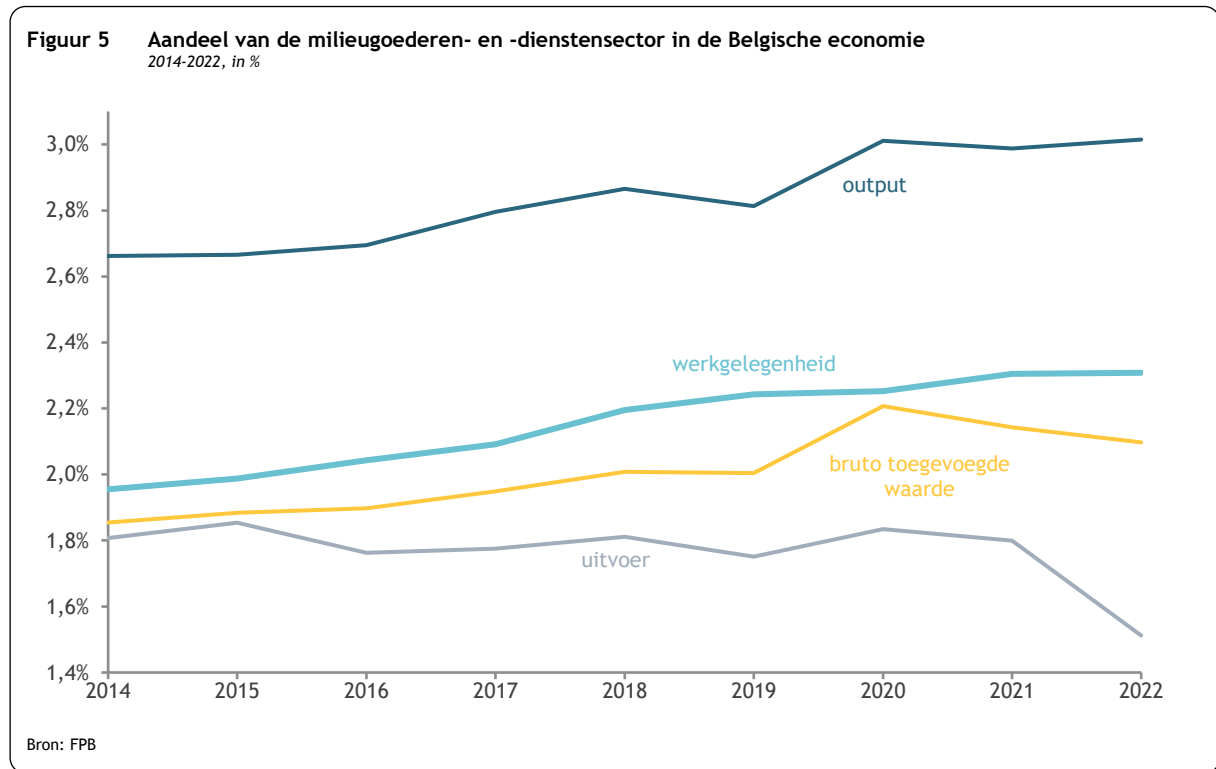
³ Output van de Belgische economie = P1 in basisprijzen volgens de nationale rekeningen

⁴ Uitvoer van de Belgische economie = P6 in nationaal concept volgens de nationale rekeningen

⁵ Bruto toegevoegde waarde van de Belgische economie = B1g in basisprijzen volgens de nationale rekeningen

toe van net geen 2% naar 2,3%. Haar aandeel in de uitvoer schommelde van 2014 tot 2021 rond 1,8%. In 2022 daalde dit aandeel naar 1,5%.

Methodologische aanpassingen

In vergelijking met de EGSS van 2023 werd een beperkte aanpassing doorgevoerd van de perimeter. Verder vond er een jaarlijkse update plaats van de ondernemingsdatabank die de basis vormt voor de berekening van de marktactiviteiten per bedrijfstak. Voor biologische landbouwproducten en hernieuwbare elektriciteit werden de berekeningen op basis van de ondernemingsdatabank aangepast op basis van fysieke data met betrekking tot die producten. Ook de gegevens in verband met de niet-markt- en ondersteunende activiteiten werden herzien. Het betreft hier twee methodologische wijzigingen die gebruik maken van meer gedetailleerde gegevensbronnen.

Niet-marktactiviteiten en ondersteunende activiteiten

Gegevens in verband met de niet-marktactiviteiten en ondersteunende activiteiten zijn beschikbaar in de uitgavenrekeningen voor milieubescherming (EPEA). Die laatste zijn nog niet beschikbaar voor het jaar 2022.⁶ Wegens het ontbreken van die gegevens, werden de bedragen voor het jaar 2021 ook gebruikt voor 2022. Dit leidt wellicht tot een zekere mate van onderschatting van de economische variabelen voor 2022. Voor 2021 werden de gegevens geüpdatet op basis van de EPEA 2023.

Verder zijn de gegevens in verband met de ondersteunende activiteiten in de uitgavenrekeningen voor milieubescherming ook meer geaggregeerd op bedrijfstakniveau dan in de rekening voor de milieugoederen en -dienstensector. De activiteiten van de EPEA-bedrijfstak "Andere" werden tot vorig jaar dan ook niet toegewezen in de EGSS. Bovendien werden in de EPEA tot in 2022 enkel de CEPA-domeinen gerapporteerd. Sinds 2023 worden ook een aantal CReMA-domeinen op vrijwillige basis gerapporteerd. Voor de EGSS zijn evenwel gegevens nodig voor alle CReMA-domeinen. Om deze twee incongruenties tussen de EPEA en de EGSS te verhelpen, werden nieuwe berekeningen gemaakt op basis van de gedetailleerde gegevens die in een meer geaggregeerde vorm gebruikt worden om de EPEA te berekenen. Daardoor zijn nu data met betrekking tot de ondersteunende activiteiten beschikbaar voor alle milieudomeinen voor alle bedrijfstakken.

Ook voor de niet-markt activiteiten, die enkel berekend worden voor NACE O (openbaar bestuur), werden naast die voor de CEPA-domeinen voor het eerst berekeningen gemaakt voor de CReMA-domeinen. De cijfers voor COFOG⁷ 05 (de overheidsfunctie milieu) die vroeger enkel over de CEPA-domeinen verspreid werden, werden nu gespreid over zowel de CEPA- als de CReMA-domeinen. Uit de analyse van de overheidsbudgetten blijkt immers dat COFOG 05 ook heel wat overheidsuitgaven bevat die te maken hebben met het beheer van natuurlijke hulpbronnen (de CReMA-domeinen), naast uitgaven voor de bescherming van het milieu (de CEPA-domeinen).

---

⁶ Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/125 van de Commissie van 19 11 2021 heeft het tijdstip van levering van de EGSS vervroegd van eind december naar eind oktober, terwijl de EPEA nog steeds eind december geleverd dienen te worden.

⁷ COFOG = Classification of Functions of Government

Marktactiviteiten: aanpassing van de perimeter

Bij het opstellen van de rekening van de productie van milieugoederen en -diensten bestaat een eerste stap uit het identificeren van de Belgische producenten van milieugoederen en -diensten en hun activiteiten. Alle producenten samen vormen de perimeter van de EGSS. In het EGSS-rapport van 2017⁸ werd omstandig uit de doeken gedaan hoe dit gebeurde voor de EGSS 2017. Daar er elk jaar organisaties wegvallen en nieuwe organisaties opgericht worden, is het noodzakelijk om de perimeter van de EGSS elk jaar opnieuw te bepalen. Bij de aanpassing van de perimeter is het ook mogelijk dat niet-gespecialiseerde producenten naar de categorie gespecialiseerde producenten worden overgeheveld, of omgekeerd.

De aanpassing van de perimeter in 2024 bestond uit het schrappen van de niet langer actieve organisaties enerzijds, en het toevoegen van de nog niet in de perimeter 2023 aanwezige organisaties die behoren tot de bedrijfstakken die als 100% milieubedrijfstakken beschouwd worden anderzijds. Het gaat hier om organisaties die behoren tot de bedrijfstakken NACE 37-39 en NACE-BEL 43.291 en 91.042.

Marktactiviteiten: aanpassing van de berekeningsmethode

Zodra de EGSS-populatie bepaald is, moeten er economische gegevens verzameld worden voor de verschillende ondernemingen die deel uitmaken van de EGSS. Er worden gegevens verzameld over output, uitvoer, bruto toegevoegde waarde en werkgelegenheid met betrekking tot de productie van milieugoederen en -diensten. De data in verband met marktactiviteiten zijn gebaseerd op de productiegegevens van individuele gespecialiseerde en niet-gespecialiseerde leveranciers van milieugoederen en -diensten. Als er geen gegevens beschikbaar zijn, worden ramingen van die variabelen (uitgezonderd voor uitvoer) met betrekking tot de productie van milieugoederen en -diensten gemaakt op basis van hypothesen. Die methode werd omstandig uiteengezet in het rapport over de EGSS 2017.

Voor de berekening van de EGSS 2024 werd gebruik gemaakt van een geüpdatete versie van de ondernemingsdatabank die opgesteld werd als referentiedatabank voor het werk van het Federaal Planbureau in het kader van de nationale rekeningen. De update van die databank heeft geleid tot lichte herzieningen in de resultaten over de volledige periode.

Voor biologische landbouw, die in de EGSS onder CEPA 4 ressorteert, werd voor de landbouwsector (NACE A) een nieuwe berekeningsmethode toegepast. Eerst werd op basis van productiestatistieken het aandeel van de plantaardige productie in de totale productie van de landbouwsector bepaald. Dit aandeel werd toegepast op de output (P1) van de landbouwsector (NACE A) in de nationale rekeningen. Daarna werd de plantaardige output op basis van het aandeel van de biologische oppervlakte in de totale oppervlakte landbouwcultuurgrond omgezet naar een waarde voor de biologische output. Die waarde wordt in de EGSS toegekend aan de marktoutput van NACE A voor CEPA 4. De verdeling van die marktoutput tussen diensten en goederen, alsook de daarbij horende bruto toegevoegde waarde, werkgelegenheid en uitvoer, werden vervolgens berekend op basis van de

---

⁸ Het EGSS-rapport van 2017 kan geraadpleegd worden op <https://www.plan.be/publications/publication-1742-nl-rekeningen+voor+de+milieugoederen+en+dienstensector+2014+2015>.

microgegevens in de EGSS-populatie, rekening houdend met de ratio tussen de output berekend op basis van die gegevens en de output berekend op basis van de nieuwe methodologie.

Voor de productie van hernieuwbare elektriciteit, die in de EGSS onder CReMA 13A ressorteert, werd voor NACE 35/NACE D (productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht) een gelijkaardige methodologische aanpassing doorgevoerd. Op basis van de gegevens die de FOD Economie aan het Internationaal Energie Agentschap levert, werd het aandeel berekend van de productie van hernieuwbare elektriciteit in de totale elektriciteitsproductie door de hoofdproducenten uit de elektriciteitssector. Dit aandeel werd vervolgens toegepast op de output (P1) van de elektriciteitssector (NACE 35A) in de nationale rekeningen. De bekomen waarde werd in de EGSS toegekend aan de marktoutput van NACE D voor CReMA 13A. De verdeling van die marktoutput tussen diensten en goederen, alsook de daarbij horende bruto toegevoegde waarde, werkgelegenheid en uitvoer, werden vervolgens berekend op basis van de microgegevens in de EGSS-populatie, rekening houdend met de ratio tussen de output berekend op basis van die gegevens en de output berekend op basis van de nieuwe methodologie.

Federaal Planbureau

Het Federaal Planbureau (FPB) is een instelling van openbaar nut die beleidsrelevante studies en vooruitzichten maakt over economische, socio-economische en milieuvraagstukken. Daarnaast bestudeert het de integratie van die vraagstukken in een context van duurzame ontwikkeling. Het stelt zijn wetenschappelijke expertise onder meer ter beschikking van de regering, het Parlement, de sociale gesprekspartners, nationale en internationale instellingen.

De werkzaamheden van het FPB worden steeds gekenmerkt door een onafhankelijke benadering, transparantie en aandacht voor het algemeen welzijn. De kwaliteit van de gegevens, een wetenschappelijke methodologie en de empirische geldigheid van de analyses staan daarbij centraal. Tot slot zorgt het FPB voor een ruime verspreiding van de resultaten van zijn werkzaamheden en draagt zo bij tot het democratisch debat.

Het Federaal Planbureau is EMAS en Ecodynamische Onderneming (drie sterren) gecertificeerd voor zijn milieubeheer.

Belliardstraat 14-18, 1040 Brussel

+32-2-5077311

www.plan.be

contact@plan.be

Contactpersoon voor deze publicatie: Guy Vandille, gv@plan.be

Overname wordt toegestaan, behalve voor handelsdoeleinden, mits bronvermelding.

Verantwoordelijke uitgever: Baudouin Regout